

1 TETSARONITSÉÉTSE Tujkénú Tetsaróonicárí íjcyáme éllevu Páávoro cáátúnuháámi

Duurúvaju

1 Ámuúha Tetsaróonicá múnaa műúhá nahbémuj, íhyaami íñe muha mécaatúnú ámúha éllevu oo Páávoroo, Tsibáánoo, Timotéoo, íjcyame elle ámuha meíjcyame tsaímiyé Máavyéjuube Jetsocríjtomútsikye Méécááni Píívyéébema meúráávyehíjcyáme éllevu. Aamútsí ihdyu óvíi ámúhakye píaabó íbúwajíí ámuha meíjcyaki.

Tetsaróonicá múnaa cáhcujtsóne

2 Ímí ámuha Píívyéébeke meúráávyehíjcyánellii paíjyuváré muha dííbyeke météhdútsohíjcyáhi. **3** Áhdure muha méítsáávehíjcyá Jetsóoke ámuha mewájyúne mecáhcujtsómé tsaímiyé dííbyé wákemyí ámuha meméénume meítsohíjcyáné tsiiñe dibye tsáaiñe. Ááné halluvú muha téhdure Píívyéébeke météhdútsohíjcyáhi. **4** Muurá muha méwaajácú ámúhakye táñahbémuke iwájyúnellii dibye újcune. **5** Muuráhjáa ámúhakye muha pajtyété tsúúca mééma íjcyáné uwááboju meúwáábocooca tsá pevénéré meúwáábohíjcyatúne. Muuráhjáa ihdyu Píívyéébé Apííchó műúhakye píáábóneri panéváré méénúráítyúronéhjí muha méméenuhíjcyá ímiáánéjuco íjcyane muha meúwáábohíjcyánelliihye. Aane muurá ámuha

méwaajácú muhdúhjáa ámúhama muha meíjcyame ámúhakye mepiáábohíjcyáne.

6 Muuráhjáa Píívyéébé Apíichóré ámúhakye ímíjyuuvu ájcume tsaímíyé ámuha mécáhcujtsó dííbyé uwááboju ámúhakye muha meúwaabóné. Aame muurá eene muhdú muha dííbyeke meúráávyehíjcyadújuco ámuha meúráávyehíjcyáné ámuha meícúbáhrámeíyóné pañe. **7** Eedu nééróné pañe ámuha dííbyeke tsaímíyé meúráávyehíjcyámedítyú muurá Matsedóóniámá Acááyá iñújíícú cahcújtso múnaa ámúhadítyú iííváne tehdu úráávyehíjcyáhi. **8** Aáné uwáábojúu muurá ámúhadítyú tsújaavéné tsá apáámyéré tééné iñújíícu múnaa wájácutúne. Muuráhjáa tsúúca pahúllevá múnááré waajácúhi. Téhdurée waajácumé ámuha ímí Píívyéébeke mecahcujtsóne. Áánéllii tsáhájuco muha muucá teene meúúballéítyuróné. **9-10** Muurá téhdure műúhakye úúbállehíjcyámé éhnée ámúhakye muha maááhívéjémeke tsaímíyé ámuha mewáátsúcúpejtsóne. Áhdure műúhakye úúbállehíjcyámé níjcyotájtekérée ámuha mecaánívahíjcyámé ícyooca botsíi ímiáábé Píívyéébekéréjuco ámuha mecaáníváábeke meíícvémé metéhmehíjcyáné müijyú tsiiñe Ílli tsááiñe éhnée dsíjívénébeke dibye böhíítsoóbe. Diibyée muurá tsúúca meke pájyetétsó méimítyú hallútú meícúbáhrámeíyónetu.

Tetsaróonicári Páávoro Úwaabóne

¹ Aane muurá ámuha táñahbémú méwaajácú bañúhánée ámúhakye muha maáhívétúne.

² Muuráhjáa Pirípovu múúhakye ditye ícúbáhráróné pañe iiñerí illityétumé ámúhakye muha méúwáaboté Píívyéébedívú muha mecátsípáávénema. Áámedíi múúhadi tsaate úúhívatéróné pañe ámúhakye muha meúwaabóné muurá ámuha mécáhcujtsóhi. ³ Tsáháa ímityúné ámúhadítýú muha meíjtsámeíñe illure ámúhakye muha maállityúne. ⁴ Muuráhjáa ihdyu Píívyéébe pámé iijtsaméiyé wájácú néébe múúhakye ityújkevééllémekéjuco níwáávéné uwááboju íñe muha méúwáábohíjcyá ámúhakye dibye ímillédújuco. Tsá muha meúwáábohíjcyatú míamúnaa múúhakye ímí iijtsúcunúki. ⁵ Aane wájácú ámuha menééne tsáháa múúhakye ámuha maáhdórokíyé tsaímíyé ámúhakye muha meúwáábohíjcyatúne. Aane Píívyéébe waajácúhi.

⁶ Áhdurée tsá muha meíjyácunútú míamúnaa múúhakye mítyájtsóiyónéri. Muuráhjáa ihdyu ímiááné múúhakye ámuha mémítyájtsóiyá Críjtorée múúhakye uwáábojtédívú pícyóómeke. Árónáacáa tsá muha meíjyácunútú tééneri. ⁷⁻⁸ Muuráhjáa ihdyu ámúhakyéré muha tsaímíyé mépiáábohíjcyá éhne múúne tsiimeké tsiiju téhmedu ámúhakye muha mewájyúnema. Aamée ámúhakye muha méúwáábohíjcyá ímiáájú ápichó nénehjí múúhakye pátyehíjcyáróné pañe. ⁹ Aane cáhawáá méitsáávé muhdúhjáa ámúhakye muha meúwáábo ámúháj piine muha meíjcyame mewákímyeíhíjcyáné

pécóhajchótá cójihajchótá tééne tájpí muha meíjcyaki. Tsáháa iinérí ámúhakye muha meíjyévétsohíjcyatúne.

¹⁰ Áhdure muurá ámuha méwaajácú tsaímíyée ámúhama muha meícyahíjcyánellii iinetú muha menéetsámeítyúne. Aane téhdure Píívyéébe waajácúhi. ¹¹ Áhdure ámuha méwaajácú ámúhakyée muha meúwaabómé mecánáájánuhíjcyáné éhne műúne tsiiméké cááni méénudu. ¹² Muuráhjáá ámúhakye muha ménehíjcyá Píívyéébema ímíñeuvú ámuha meíjcyá muhdú dííbyeejté ijcyáiyódú íavyéjúejtée ámuha meíjcyáiñevú ámúhakye dibye méménúmeke.

¹³ Ááné halluvú muha paíjyuváré météhdútsohíjcyá dííbyeke. Muuráhjáá dííbyé uwááboju míamúnáá ijtsaméí ijcyatúné muha ámúhakye meuwáábónellii ámuha ímí mecáhcujtsómé tsúúca méímíjpyetéhi. ¹⁴ Ahdícyane ámuúha műúhá nahbémuj, muurá Crítoke ámuha mecáhcújtsóné hallútú ámúha munaáré ámúhadi ícúbáhrahíjcyadúu idyé műúhadi Jodéari muha meícyáné cahcújtso múnáadi műúha munaáré jodíomú ícúbáhrahíjcyáhi. ¹⁵ Diityérée muurá dsíjívetsó Ávyéjuube Jetsóoke ihdée műúha munaáré idyé ijcyáymeke Píívyéébé ihjyú uubálle múnáake idsíjívetsódu. Aame tsá Píívyéébe ímillédú ijcyáityuróne. Áánellii pamévakéré tsarilléme. ¹⁶ Aame muurá tsá ímíllehíjcyatú jodíomú ijcyátúmeke muha meúwaabóne. Ááneri íhyalluvúré éhniíñevu ímityúné méenuhíjcyáme. Árómeke tééné hallútú Píívyéébe ícúbáhraáhi.

*Páávoro imillé Tetsaróónicári íjcyáné cahcújtso
múnáake iáahíveténe*

17 Ámuúha múúhá nahbémuj, éhnée ámúhadítýu muha metsátsihdyu muurá tsúcájáhréjuco meé. Aame íñe ámúhadítýu tsíhyulle muha meíjcyarómé ámúhakye méítsáávehíjcyáhi. Áánellii muha méimíllerá ámúhakye maáahíveténé tsiiñe maátyúmjcatsíki. **18** Éíjyújúcooroo o ítsámeíhíjcyaróné oore ámúhakye o áahívetéiyóneri. Áróónáacáa Naavéné táíjtsaméí tútávajtsóhi. **19-20** ¿Aane íñe iinevú muha mecátóróóvéne méímíjyúuveé Máavyéjuube Jetsocríjtó tsiiñe tsáácooca? Muurá ihdyu diityéjuco ámuha ámúhadi téjyu muha meímíjyúuveímye.

3

1 Áámekée ámúhakye muha maájtyúmíiyóneri meíjyácuñuhíjcyánellii ámúha éllevu tsúúca muha mepéjúcooráhi. Áróónáacáa muhtsi mécoévá Atéénavúre. **2-3** Átsihdyúu ménahbe Timotéó téhdure Píívyéébé iičúve múnáajpi íjcyáábekéréjuco muhtsi mewálloone ámúhakye dibye Críjtodítýu íjcyáné uwááboju iúwáábóneri itsápíjtsoté éhnííñevu ímí ámuha dííbyke mecáhcújtso tsaate ámuha múhdurá meíjtsámeítyu íñe ícyooca meícúbáhrámelhíjcyánéhjítu. Muurá tsúúca ámuha méwaajácú Píívyéébeéjté meíjcyame ehdú nénéhjíri meícúbáhrámeíñe. **4** Muuráhjáa ámúhamá muha meíjcyácooca ménehíjcyá meícúbáhrámeíñi. **5** Ááneríi

mítyane ámúhadi o íjyácunúnéllii Timotéoke ó wallóó dibye ámúhakye iúújeté muhdújucó ámuha Críjtoke mecáhcujtsóné o wáájácuki. Ópée mítyane ó íllityé bañúháñé ámúhakye muha meúwáábohíjcyámeke Naavéné íicyánejcúvú llíúcúíyóneri.

6 Árónaá Timotéó ámúhadi Tetsaróonicári úlléjeebe múhtsikye úúballévá ímíhyeva ámuha Píívyéébeke mecáhcujtsóne pamévamáyé mewájyúcatsíhíjcyáne. Téhdure múhtsikye úúbálleebe ámúhadi muha meíjyácunúhíjcyádúreva idyé múúhakye ámuha maájtyúmíiyóneri meíjyácunúhíjcyáne. **7-8** Áaneri mítyane muha méímíjuuvé panévaríyé muha meícúbáhrámeíyomé ímí tehdújuco ámuha Ávyéjuube Jetsocríjtoke meúráávyéneri.

9 Ááné hallúvú mítyane muha Píívyéébeke météhdútsohíjcyáhi. **10** Muurá paíjyuváré muha dííbyeke piáábó métáúmeíhíjcyá tsiiñe ámúhakye muha maáahívetémé éhnííñevu ámúhakye meúwáábo dííbyeke mecáhcujtsónéjcutu tsátsii ímíñeúvú ámuha mewáájácutúne.

11 Aane ihdyu óvíi Máavyéjuube Jetsocríjtoma múúhakye piáábomútsí ámúhakye muha maáahívetéki. **12** Áhdure óvíi ámúhakye piááboobe íñe ámúhakye muha mewájyudu ámuha pamévamáyé mewájyújcatsíki. **13** Aane óvíi ámúhakye piááboobe tsaímíyé dííbyeke ámuha meúráávye múijyú Máavyéjuube Jetsocríjtó ihñéjteke újcúvácooca iiñé imítýú ámúhá hallúrí ijyatúmá ámuha dííbyedívú meúújetéki.

4

Píívyéébe ímillédú meíjcyane

¹ Áánéllii ámúhakye műúhá nahbémuke muha menéé Máavyéjuube Jetsóo mémeri panévatúré tsaimiyé ámuha meíjcyane Píívyéébe ímillédú muhdúhjáa ámúhakye muha meúwaabódu. Aane óvíi ámuha méúraavyé éhnííñevu.

² Muurá ámuha méwaajácú Ávyéjuube Jetsóo taúhbajúré ámúhakye muha meúwáábohíjcyáne.

³ Muurá Píívyéébe imillé dííbyedívú ámuha meíhvéjtsámeííne dibye ímillédú meíjcyane. Áánéllii tsá műu ihdícyámema dómacójcatsítyúne. ⁴ Műu ityáábavájcatsíñe tsaímiyé ijcyáhi. ⁵ Tsá műu Píívyéébeke wáájácutúmé dáríívécatsíhíjcyadú átéreénéhjí hallútú ícúbáhrájcatsítyúne. ⁶ Tsá műu ínáhbé táábake pátsárijcyotúne. Muurá eedu dáríívémelhíjcyámeke tééné hallútú ihnáhooíñé Píívyéébe ícúbahráne. Téénéllihiyée muurá tsúúca ámúhakye éíjyu muha méúúballé teéne. ⁷ Tsáháa ímítyunéhjí meméénu dibye meke újcutúne. Mekée újcuube ténehjí meíhvéjtsóne meímíjpyetéki. ⁸ Ááné uwááboju tsaate éhdíívállehíjcyámé tsá míamúnáake éhdííválletúne. Píívyéébekéré ehdíívallémé mépañévúu Íapííchó ipícyóóneri meke ímíjpyetétsóóbeke.

⁹ Áánetu íñe muhdú ámuha tsané nahbémú mewájyújcatsííñetu tsáhájuco ámúhakye o cáátúnúityú tsúúca Píívyéébé túkevéjtsójú pañe ámuha meíjcyame tehdújuco mewájyújcatsíñélliíhye. ¹⁰ Muurá Matsedóónia iiñújí múnnaa ménahbémuma

ímí tehdújuco ámuha mewájyúcatsíhijcyáne. Árónáa ámúhakye muha menéé éhnííñevu ámuha pamévamáyé mewájyújcatsíki. **11-12** Aame ihdyu tsaímiyé íbwajíí ámúhá wákimyéiyi meíjcyá iiná ámúhadítyú ipihtótumuhdúhjáa ámúhakye muha meúwaabódú tsijtye cahcújtso múnaa ijcyatúmé ámúhakye iávyejúülleki.

Ávyéjuube Jetsóó tsiiñe tsááíñe

13 Ámuúha múúhá nahbémuj, téhdure muha méimillé ámúhakye meúúballéné íñe tsúúca cahcújtso múnaa ijcyame dsíjívehíjcyámé muhdú ijcyáíñé ámuha idátsó meíjtsúcunúne mekímóóvétu eene pájtyetéityúmé idátsó kímóóvehíjcyádu. **14** Muuráhjáa Jetsóó dsíjíveebe tsiiñe böhíine mecáhcujtsómé méwaajácú téhdure Píívyéébe meke böhíitsoíñé dííbyeke mecáhcujtsómé medsíjívemeke.

15 Muurá tsiiñe dibye tsáácooca téijyu ijcyame tsá pééityú medsíjívémé ihdéré dííbye éllevu. Ehdu Píívyéébere nééne íñe ámúhakye muha méúúballéhi. **16** Aabe Jetsóoma wálloó níjkyéí múnáá avyéjúúbeke dííbyé rojrócori dibye meke ipíúva dííbyé cahcújtso múnaa meíjcyámeke. Áijyu muurá pámeere múhdumé dííbyé cahcújtso múnaa meíjcyame tsiiñe méböhííhi. **17** Átsihdyu ihdyu botsíí téijyu ijcyámema tsaméhjíjucu mepééiñe cáámevu Máavyéjúúbema maátyúmíjcatsíki. Aame dííbyema meíjcyáá muhdú ijcyáityúmeréjucu. **18** Áánéllii ténevu mecátóróóvéne métspátsócatsíhijcyá.

5

¹ Ehdu teene Ávyéjuube Jetsóó tsááiñe, ámuúha műúhá nahbémuj. Árónáa ihdyu tsá mewáájácutú műijyú dibye tsááiñe. ² Muurá tsúúca ámuha méwaajácú meíjtsótúnáa dibye tsááiñe éhne műúne naní múnáajpi pejco meke ábájínejcúdu. ³ Muurá míamúnaa nehíjcyáá iiné imíjyaú iíjcyááñe. Áhdure iítsúcunúimye műijyú iiná pájtyéityúne. Árónáa illuú néétútsihdyu íjcyááñé ícúbáhraméí éhne műúne wállehdívú peecútéré tsuumáva ávyé wájtsídu. Áánetu muurá tsá múa pällójcoityúne. ⁴⁻⁵ Árónáa tsáhájuco ámuha meíjcyatú éhne műu cúúvetsii meíjcyadu. Muurá tsúúca ámuha méwaajácú teene éhne műúne cójí páneere iiná maajtyumíné mewáájacúdu. Áánéllii tsáhájuco ámúhakye tene ábájínejcúityúne. ⁶ Ahdícyane metsu ímiááméré meíjcyá téibúwaréjuco. Tsáhájuco tsaatédú wáájácúmeítyúmé meíjcyáityú éhne műúne cùwame íjcyadu. ⁷ Muurá cùwamee, llíyíícyavémee, éhdume tsá wáájácúmeítyú éhne műu cúúvetsii íjcyadu. ⁸ Áánetu ihdyu mee péétésihyi műu íjcyadu menééme tsúúca teene mewáájacúmē metsu ímiááméréjuco meíjcyáne Piívyéébeke mecáhcújtso ímítýúnehjívú metáhjátsámeítyu éhne műúne tsodáhó ityáhjátsámeítyu cöhpéneúvú wátájcámeídyu. Ááne metsu ímíñeúvú meúráávyé íñe mepájtyeténé uwááboju éhne műúne tsodáhoke íwatájcojí wátajcódú iivane mewágooovéiyónetu meke pájtyetétsoiñe. ⁹ Tsáháa Piívyéébe meke újcutú meicubáhrámeiki. Muuráhjáa ihdyu

íllure meke téénetu pájtyetétsoobe Máavyéjuube Jetsocríjtoj tééveri. **10** Áánéllihiyée dííbyeke wálloobe mewájyuri dibye iidsíjive müijyú meke dibye újcúvácooca pámeere téijyu íjcyámema medsiójivéjúcoorómé tsaméhjí dííbyema meíjcyaki. **11** Áánélli ámuha meméénuhíjcyádú éhnííñevu métsípátsojcátsí tsaímiyé Píívyéebema ámuha meíjcyaki.

Cahcújtso múnáake Páávoro túkévejtsóne

12 Ahdícyane ámuúha múúhá nahbémuj, ámúhakye muha menéé ámuha maávyejúúlle ámúhá túkevéjtsojtéke. **13** Iimiááméré meíjcyáne mewájyú diityéke. Tsá múu múnáásójcatsítýúne.

14 Téhdure ámúhakye muha menéé tsaate wákimyéityu óvéhéémeke ámuha metáúhbaki. Téhdure panévatúré íhtsunúmeke mépiáábo. Ehdure múu piáábohíjcyá pamévakéré múhdurá ditye íjcyáronéhjí iáábúcúnema.

15 Aame ihdyu téiibüwá méíjcyaco. Tsá múu tsaate ímityúné ámúhakye méénuróné piámelítýúne. Iimiááméré meíjcyáne íllure mépiáábojcátsi.

16-17 Paíjyuváré Píívyéebema meíhjyúváne méimíjyuhíjcyá. **18** Météhdútsohíjcyá panévá hallúvúré dííbyeke. Muurá íñe Jetsocríjtoéjté meíjcyame panéváré meke pátyehíjcyánéhjí hallúvú dííbyeke metéhdutsóné imílleébe.

19 Áábé Apííchó ámúhá pañe íjcyane ámúhakye túkévétsohíjcyáné tsáma méíhvéjtsodíñe. **20** Áhdure íñe dííbyere tsaatédívú böhówájtsóneri iiná pájtyeíñé ditye úúbálléneri tsá múu iicúvetúmé

íjcyatúne. **21** Árónáa ihdyu múu ímíñeúvú ijtsó keená ímiááné íjcyane iúráávyeki. **22** Aame ihdyu méemeenújúcohdí ímityúne.

23 Ahdícyane óvíi Píívyéébe ámúhakye píaabó iiiné imityú ámúhá hallúrí iíjcyájúcótuki. Aabe ihdyu óvíi ámúhakye tehmé ámúhaj pi, ámúhá ijtsaméí, ámúhá íbuúúné, múijyú tsiiñe Ávyéjuube Jetsocríjtó tsáácooca ámuha iiherí menéétsámeítyuki. **24** Tsá muurá iiherí meke dibye báñúityúne. Muuráhjáa iñéhdújuco meke dibye újcune. Aabe muurá téhdure páneere mééma méénuú muhdú iñéhduú.

Páávoro pítayajcóné

25 Ahdícyane ámuha múúhá nahbémú meíjcyame múúhá hallúvú Píívyéébeke piáábó paíjyuváré métáuméí múúhakye dibye ipiááboki.

26 Téhdure ámúhakye muha menéé ámuha tsané nahbémú meíjcyame medúúrvájcatsíki.

27 Téhdure ámúhakye muha méníwaavé Ávyéjuube Jetsoo mémeri íñe íhyaamí pañe ámúhama o íhjyuváné ámuha mewáájácútso pámeekéré elle íjcyáné cahcújtso múnáake.

28 Ahdícyane óvíi dííbyeréjuco Máavyéjuube Jetsocríjtó ámúhakye píaabóne. Áyu tehdújuco.

**Píívyéébé ihjyu: jetsocríjyodítú cáátúnuháámi
New Testament in Bora (PÉ:boa:Bora)**

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Bora

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Boara [boa], Peru

Copyright Information

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Bora

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022

6f878dbd-e896-5e27-b788-1442926dfc48